

Nr 67.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående lån för anordnande av skyddshem för flickor m. m.; given Stockholms slott den 3 februari 1928.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtan till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro,
enligt Dess nådiga beslut:

GUSTAF ADOLF.

Jakob Pettersson.

Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 februari 1928.

Närvarande:

Statsministern EKMAN, ministern för utrikes ärendena LÖFGREN, statsråden RIBBING, MEURLING, GÄRDE, PETTERSSON, ROSÉN, HAMRIN, ALMKVIST, LYBERG, VON STOCKENSTRÖM.

Departementschefen, statsrådet Pettersson, anför:

Enligt lagen den 6 juni 1924 (nr 361) om samhällets barnavård kunna numera barn, vilka befinnas så vanartade, att särskilda uppfostringsåtgärder krävas för deras tillrättaförande, omhändertagas för skyddsuppfostran ända intill fyllda aderton år.

För beredande av skyddsuppfostran skall enligt föreskrift i 43 § 1 mom. av nämnda lag för varje landstingsområde och stad, som ej deltagar i landsting, finnas skyddshem med erforderligt antal platser.

Enligt bestämmelserna i 2 och 3 mom. av samma paragraf skola vissa grupper av vanartade, vilka icke lämpligen kunna uppfostras i dylika skyddshem, där så kan ske intagas i särskilda, för sådana barn avsedda

skyddshem (centralanstalter). Stadgandena i 2 mom. hava avseende å vanartade barn över 15 år samt med grövre vanart behäftade barn under 15 år, och föreskrifterna i 3 mom. avse sådana vanartade, som på grund av kropps- eller sinnessjukdom, vanförhet eller annan kroppslig eller andlig brist eller svaghet lämpligen böra uppfostras avskilda från andra.

I propositionen nr 150 till 1924 års riksdag med förslag till lag om samhällets barnavård hade, bland annat med hänsyn därtill att det av ekonomiska skäl vore önskvärt att undvika anordnande av nya statsanstalter, framhållits såsom lämpligt, att hela den uppfostringsverksamhet, varom i sistberörda båda moment av lagen vore fråga, bedreves av ett antal föreningar och stiftelser i dem tillhöriga eller av dem för ändamålet anordnade anstalter.

Vid anmälan till 1925 års statsverksproposition av frågan om anslag till skyddsuppfostran framhöll min företrädare i ämbetet, att de för vissa grupper av vanartade avsedda skyddshemmens inrättande genom därför väl kvalificerade enskilda organisationers försorg innebure en särdeles lycklig och bland annat även ur ekonomisk synpunkt för staten fördelaktig lösning.

Följande överenskommelser om inrättande av dylika skyddshem för flickor hava — efter det frågan i varje fall varit föremål för prövning av riksdagen — därefter träffats, nämligen:

1) med Drottning Sophias skyddshem i Stockholm om mottagande där av 10 flickor;

2) med svenska diakoniss-sällskapet om mottagande å hemmet Mossebo i Viebäck av högst 18 flickor;

3) med samariterhemmet i Uppsala om anordnande i Morängen av ett skyddshem för högst 18 flickor; samt

4) med Stockholms stadsmission om anordnande vid Edesta av ett skyddshem för högst 25 flickor.

De tre förstnämnda av dessa överenskommelser avse flickor, som omförmälas i 2 mom. av 43 § i lagen om samhällets barnavård, medan den sistnämnda överenskommelsen avser flickor, som omförmälas i 3 mom. av samma paragraf.

I skrivelse den 15 juli 1927 har *statens inspektör för fattigvård och barnavård* framhållit, att bestämmelsen att vanartade barn ända upp till 18 års ålder kunde omhändertagas för skyddsuppfostran särskilt i de större städerna kommit till användning och detta med gott resultat i de fall, där lämpliga skyddshem stått till förfogande. För flickor i nämnda ålder hade emellertid plats å skyddshem långt ifrån kunnat i erforderlig utsträckning beredas. De två hem, som då stode till förfogande, nämligen Drottning Sophias skyddshem och skyddshemmet Mossebo, hade nästan omedelbart tagits i anspråk. Sedermera hade det icke varit möjligt för de barnavårdsnämnder, som måst omhändertaga äldre, svårt vanartade flickor (43 § mom. 2), att bereda dessa lämplig uppfostran i för denna kategori avsedda skyddshem. De omhändertagna flickorna hade därför antingen måst intagas i samma skyddshem som mindre svårt vanartade flickor, i vilket fall dessa senare

*Avtal om
upprättande
av nya
skyddshem.*

Statens
inspektör för
fattigvård
och barna-
vård.

blivit utsatta för en säkerligen mycket skadlig påverkan av de äldre och i svår vanart förfallna flickorna, eller också hade de måst intagas å försörjningsanstalter eller dylikt, där de ej kunnat beredas tillfredsställande fostran. I åtskilliga fall torde barnavårdsnämnderna hava underlåtit att vidtaga några som helst åtgärder mot dylika flickor, varigenom säkerligen många gått förlorade. Någon bättring därutinnan torde visserligen förväntas komma att inträda under första halvåret 1928 genom att samariterhemmets i Uppsala förut omförmälda skyddshem då syntes kunna tagas i anspråk, varjämte Stockholms stadsmissions under uppförande varande skyddshem för sjuka vanartade flickor (43 § 3 mom.) måhända kunde tills vidare bereda plats för några av ifrågavarande flickor. Platsbehovet vore likväl så stort, att under alla förhållanden ytterligare hem måste tillkomma. Dessa borde lämpligen komma till stånd på samma sätt som de tidigare, d. v. s. genom överenskommelser med enskilda institutioner. En närmare undersökning av det behövlige platsantalet borde givetvis dessförinnan ske.

I anledning av inspektörens för fattigvård och barnavård i nämnda skrivelse gjorda framställning har jag därefter anmodat honom samt skyddshemsinspektören att verkställa utredning i fråga om behovet av platser å skyddshem för sådana vanartade flickor, som avses i 43 § 2 mom. i lagen om samhällets barnavård, samt att undersöka möjligheten av att uppnå överenskommelse med lämpliga enskilda institutioner rörande inrättande och drivande av sådana skyddshem.

I skrivelse den 10 december 1927 har statens inspektör för fattigvård och barnavård sedermera anført, att utredningen angående platsbehovet ännu icke föreläge i det skick, att någon närmare redogörelse därför kunde lämnas, att emellertid inspektören, utan att avvakta resultatet av denna utredning, för ifrågavarande ändamål satt sig i förbindelse med Stockholms kyrkliga socialråd, Göteborgs diakonissällskap och Skånska barnavårdsförbundet, att underhandlingarna med sistnämnda förbund ännu ej lett till överenskommelse men att med förstnämnda båda institutioner träffats preliminära avtal i överensstämmelse med av Kungl. Maj:t tidigare fastställd överenskommelse mellan Kungl. Maj:t och kronan samt samariterhemmet i Uppsala, att enligt nyssnämnda avtalsförslag de båda institutionerna åtagit sig att med statens hjälp i form av lån m. m. upprätta och driva skyddshem av ifrågavarande beskaffenhet för respektive 20 och 25 flickor av den kategori, som avsåges i 43 § 2 mom. i lagen om samhällets barnavård, samt att redan en preliminär granskning av det inkomna utredningsmaterialet gäve vid handen, att tillgång till ytterligare detta antal platser vore av behovet oundgängligen påkallat.

Under anmälan till årets statsverksproposition av nu angivna förhållanden (utgifter för kapitalökning, bil. 6), meddelade jag, att i berörda båda avtalsförslag — jämväl i analogi med vad tidigare förekommit — som villkor upptagits beviljande av statslån för inköp av fastigheter m. m. å 100,000 kronor till Stockholms kyrkliga socialråd och 135,000 kronor till

Göteborgs diakoniss-sällskap, vilka låneunderstöd förutsattes böra utgå av tillfälliga lånemedel.

Som frågan om ingående av avtal i berörda hänseenden med förenämnda institutioner ännu icke förelåg i det skick, att densamma kunde upptagas till slutlig prövning, ansåg jag, att ifrågavarande låneunderstöd då endast borde preliminärt beräknas.

I sammanhang därmed anmälde jag även en framställning från Stockholms stadsmission, som tidigare beviljats statslån å 145,000 kronor för inrättande av nyssnämnda skyddshem vid Edesta, att för samma ändamål erhålla statslån å ytterligare 10,000 kronor.

Enär statskontoret i avgivet utlåtande — efter förmälan att någon erinran icke vore att framställa mot denna stadsmissionens framställning — ansett det begärda lånebeloppet böra uppföras i riksstaten bland utgifter för kapitalökning under rubriken »låneunderstöd» såsom reservationsanslag att utgå av tillfälliga lånemedel, och denna fråga följaktligen borde behandlas i sammanhang med förenämnda frågor om låneunderstöd till Stockholms kyrkliga socialråd och Göteborgs diakoniss-sällskap, ansåg jag även förstnämnda lånebelopp då endast böra preliminärt beräknas.

På min hemställan föreslog också Kungl. Maj:t riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, bland utgifter för kapitalökning, att utgå av tillfälliga lånemedel, under rubriken fonden för låneunderstöd såsom reservationsanslag till lån för anordnande av skyddshem för flickor beräkna ett belopp av 245,000 kronor.

Som resultatet av det utredningsarbete, vilket statens inspektör för fattigvård och barnavård samt skyddshemsinspektören verkställt rörande behovet av platser å skyddshem för sådana vanartade flickor, som avses i 43 § 2 mom. i lagen om samhällets barnavård, nu föreligger samt statskontoret avgivit begärt yttrande över förenämnda avtalsförslag, anhåller jag att få anmäla här angivna spörsmål till slutlig prövning.

Jag torde härvid först få till behandling upptaga de föreliggande förslagen till avtal med Stockholms kyrkliga socialråd och Göteborgs diakoniss-sällskap.

Dessförinnan torde jag emellertid få lämna en redogörelse för förenämnda av statens inspektör för fattigvård och barnavård samt skyddshemsinspektören verkställda utredning i fråga om behovet av platser å skyddshem av ifrågavarande beskaffenhet.

Denna utredning föreligger uti en skrivelse av den 18 januari 1928 från nyssnämnda befattningshavare. I denna skrivelse har bland annat anförts följande:

Till utronande av behovet av platser för vanartade flickor hade hänvändelse skett till dels de befintliga skyddshemmen för dylika flickor, dels barnavårdsnämnderna i kommuner med ett invånarantal av 3,000 eller däröver.

Från de vanliga skyddshemmen hade infordrats uppgifter, huruvida där finnes intagna elever, vilka rätteligen borde vistas å skyddshem, som avsåges i 43 § 2 eller 3 mom. i lagen om samhällets barnavård, huru många dessa elever i så fall vore samt deras ålder.

Från barnavårdsnämnderna hade uppgifter begärts, dels huruvida och i så fall huru många flickor vore omhändertagna för skyddsuppfostran, vilka rätteligen borde hava intagits å skyddshem, som avsåges i berörda 43 § 2 mom. men på grund av platsbrist icke kunnat beredas plats å sådant skyddshem, samt var dessa flickor i stället placerats, dels huruvida eljest inom kommunen funnes flickor, för vilka enligt nämndens uppfattning behöv föreläge till intagning å dylikt skyddshem.

Såväl skyddshemmen som barnavårdsnämnderna hade dessutom anmodats uttala sig om sina erfarenheter i förevarande fråga efter ikraftträdandet den 1 januari 1926 av lagen om samhällets barnavård samt beträffande det framtida behovet av skyddshemsplatser för ifrågavarande flickor.

Av en verkställd sammanställning av de från barnavårdsnämnderna inkomna svaren — vilka dock ej vore alldeles fullständiga — framginge, enligt vad som anförts i berörda skrivelse, att antalet av de flickor, vilka bort vara intagna å skyddshem, som avsåges i 43 § 2 mom., men för vilka plats å sådant skyddshem icke kunnat beredas, kunde uppskattas till lägst 154. Av detta antal hade 80 icke alls blivit omhändertagna och 74 intagits å vanliga skyddshem, försörjningshem, räddningshem och enskilda hem. Enligt uppgifterna från skyddshemmen hade i oktober 1927 på 7 hem funnits inalles 15 flickor, vilka rätteligen borde intagas å skyddshem enligt 43 § 2 mom. Däri hade då icke inberäknats eleverna å Vita bandets skyddshem Håkans-torp eller å Stockholms stads skyddshem å Eknäs, av vilka hem det förstnämnda endast mottoge flickor, som avslutat folkskolan, ehuru ej svårare vanartade, och således fyllde en del av den uppgift, som tillkomme ett skyddshem enligt 43 § 2 mom., samt det sistnämnda tills vidare faktiskt motsvarade ett dylikt skyddshem. Berörda antal av 15 flickor syntes emellertid få anses ingå i de från barnavårdsnämnderna uppgivna siffrorna.

Det sålunda påvisade stora behovet av ytterligare skyddshemsplatser för ifrågavarande flickor underströkes ytterligare i de från skyddshemmen och barnavårdsnämnderna gjorda uttalandena. Av de i den ifrågavarande skrivelsen i sådant hänseende meddelade uppgifterna må här återgivas följande.

Utskottet för Viebäcksärenden vid diakonissanstalten i Stockholm hade meddelat, att under de senaste femton månaderna nekande svar måst givas på inemot ett femtiotal ansökningar och förfrågningar om plats å skyddshemmet Mossebo, samt att detta antal säkerligen skulle hava varit ännu större, om icke flera barnavårdsnämnder, såsom de i Stockholm och Malmö, på förhand haft kännedom om att alla platser redan varit upptagna.

Av *styrelsen för skyddshemmet Håkans-torp* hade under år 1927 26 ansökningar om plats å hemmet måst avvisas.

Malmö stads skyddshemsstyrelse hade hänvisat till en av skyddshemsstyrelsen tidigare gjord framställning om inrättande genom statens försorg av behöfliga specialanstalter för sedeslösa flickor i 15—18 års åldern, i vilken framställning anförts bland annat, att det visat sig omöjligt att bringa bestämmelserna om differentiering i skyddshemsvården till verkställighet på den grund att tillgången på specialanstalter, åtminstone då det gällde sedligt förvillade flickor, icke på långt när motsvarade behovet. Skyddshemsstyrelsen hade sålunda å sitt skyddshem nödgats bereda plats för ett klientel, vars vistelse på hemmet kunde anses innebära den allra största risk för uppfostringsarbetet därstädes. Under år 1926 hade å hemmet intagits fem flickor.

födda 1910 eller tidigare, vilka samtliga varit hemfallna till osedlighet och av vilka två varit veneriskt smittade, så att de under året måst systematiskt behandlas av läkare. Hemmets organisation och lärarpersonalens utbildning vore ej inriktade på tillrättaförande av dylika elever, vilka genom upprepade rymningar, trots mot ledningen och andra grövre förseelser utövat en ytterst demoraliserande inverkan på de yngre, relativt oskyldiga elever, som vore intagna å hemmet. Vetskapen om att strängare anstalter ej funnes tillgängliga bidroge också i sin mån att giva näring åt sådana elevers trots och förhärdelse. I följd av den rådande platsbristen hade vård måst begäras för ett par av de svåraste flickorna å Malmö stads arbets- och försörjningsinrättning, en vårdform som emellertid näppeligen motsvarade bestämmelsen i 32 § i lagen om samhällets barnavård, att omhändertaget barn skulle erhålla erforderlig vård ävensom sådan uppfostran, som vore ägnad att göra det till en duglig samhällsmedlem.

Liknande synpunkter hade anförts av bland andra *styrelserna för Göteborgs stads skyddshem för flickor å Lingatan, Sonestorps skyddshem och diakonissanstalten i Härnösand*, som dreve *Gälegårdens skyddshem*.

Arbrå sockens barnavårdsnämnd ansåge det nödvändigt att bereda flera skyddshemsplatser för äldre flickor. Lagens bestämmelser bleve eljest beträffande dessa flickor endast en lag på papperet, ty förebyggande åtgärder med varning och övervakning hade ringa verkan, då det gällde äldre flickor, och betryggande enskilda hem för sådana vore så gott som omöjliga att anskaffa.

Sköns barnavårdsnämnd hade funnit, att den nedslående erfarenheten angående möjligheten att erhålla tillgång till plats å skyddshem gjort nämndens verksamhet i fråga om vanartade flickor fullständigt illusorisk. Därrest plats finge avvaktas i årtal, komme ofta att under väntetiden ske obotlig skada.

Uppsala stads barnavårdsnämnd hade i vissa fall varit tveksam om lämpligheten av ett omhändertagande, då ingen möjlighet att anskaffa plats syntes förefinnas. Nämnden ansåge, att behovet av skyddshemsplatser mer och mer komme att göra sig gällande.

Enligt *barnavårdsnämndens i Norrköping* åsikt vore antalet flickor av ifrågavarande kategori ganska stort. I den mån som nämndens arbete utvecklades, torde allt flera fall bliva kända. Svårigheterna att placera dem i lämpliga hem vore mycket stora.

Linköpings barnavårdsnämnd ansåge det lönlöst befatta sig med de vanartade flickorna, då det icke funnes anstalter för deras vård.

Göteborgs barnavårdsnämnd, som icke kunnat omhändertaga tre flickor och måst på enskilda institutioner låta intaga sex platsbehövande, ansåge, att för västra Sverige borde finnas ett specialskyddshem med omkring 30 platser.

Lunds barnavårdsnämnd hade funnit, att de flickor, som kommit till skyddshem, skött sig oklanderligt, men att de, för vilka plats ej kunnat beredas, utvecklats i motsatt riktning.

Karlskrona barnavårdsnämnd hade på fyra skyddshem sökt plats för två flickor men misslyckats.

Solna barnavårdsnämnd hade påpekat, att bristen på vårdplatser å skyddshem gjorde, att kostnaderna för omhändertagandet komme att helt drabba kommunerna.

Uttalanden i samma riktning som de förut återgivna hade vidare gjorts av många andra barnavårdsnämnder såväl i städerna som på landsbygden i skilda delar av landet. På flera håll hade anförts, att den bristande möjligheten till omhändertagande lett till menliga följder för ifrågavarande flickor.

På grund av de sifferuppgifter, som nyss meddelats, samt innehållet i berörda uttalanden från skyddshemmens och barnavårdsnämndernas sida hava statens inspektör för fattigvård och barnavård samt skyddshemsinspektören i sin förevarande skrivelse framhållit, att om behovet av ökade platser för äldre, svårt vanartade flickor ej tillgodosåges, komme dels ifrågavarande flickor att, så långt så låte sig göra, intagas i de vanliga skyddshemmen, vilket skulle välla där pågående uppfostringsarbete med de lindrigt vanartade stor skada, och dels barnavårdsnämnderna underlåta att befatta sig med omhändertagande av äldre, svårt vanartade flickor. Att sistnämnda förhållande skulle innebära allvarliga moraliska vådor ej endast för flickor av berörda kategori utan även för de ungdomar, med vilka dessa komme i beröring, låge i öppen dag. Platsbehovets totala storlek hava nyssnämnda befattningshavare ansett sig icke med full säkerhet kunna bedöma. Allt syntes dock tala för, att tre hem av ungefär samma storlek som samariterhemmets i Uppsala skyddshem vore behöfliga inom den närmaste framtiden.

Jag övergår nu till att meddela innehållet i de föreliggande avtalsförslagen, vilka godkänts av vederbörande enskilda sammanslutningar. Dessa förslag äro av följande lydelse:

Förslag
till avtal med
Stockholms
kyrkliga
socialråd och
Göteborgs
diakoniss-
sällskap.

Förslag till avtal mellan Kungl. Maj:t och kronan samt Stockholms kyrkliga socialråd.

1. Stockholms kyrkliga socialråd åtager sig att å plats och enligt plan, som av Kungl. Maj:t för ändamålet godkännes, anordna ett skyddshem och där senast från och med ingången av år 1929 mottaga 20 sådana vanartade flickor, som avses i 43 § 2 mom. i lagen den 6 juni 1924 om samhällets barnavård.

2. För inköp av fastighet för ändamålet, för byggnaders uppförande och inredande samt för inköp av inventarier och alla övriga utgifter för fastighetens iståndsättande i fullt ändamålsenligt skick erhåller socialrådet ett lån av statsmedel å 100,000 kronor mot säkerhet av inteckning å berörda lånesumma med bästa förmånsrätt i den fastighet, där skyddshemmet inrättas.

Lånebeloppet må lyftas efter avlämnande av socialrådets förbindelse å beloppet jämte nyss nämnda inteckning.

Ränta å lyftat belopp skall efter en räntefot av fem procent för år erläggas halvårsvis varje år den 30 juni och den 31 december, intill dess lånet blivit till fullo guldett, dock att — intill dess skyddshemmet blivit efter vederbörlig avsyning taget i bruk för sitt ändamål — skyldighet för socialrådet att gälda ränta, på sätt nyss sagts, föreligger endast i den mån och med det belopp, varmed ränta å lyftat lånebelopp åtnjutits av rådet.

3. Staten erlägger för skyddshemmet en årlig hyra motsvarande det räntebelopp, socialrådet har att å statslånet för år erlægga, jämte två procent å nedlagda byggnadskostnader såsom ersättning för byggnadernas underhåll och inträdande värdeminskning.

4. Socialrådet äger för varje i skyddshemmet intagen eller därifrån villkorligt utskreven elev uppbära den skyddshemsavgift och det statsbidrag, var till skyddshem i allmänhet äro berättigade.

5. Skulle nämnda skyddshemsavgift och statsbidrag enligt gällande föreskrifter icke uppgå till sammanlagt 1,200 kronor årligen för elev, som uppfostrats inom hemmet, erhåller socialrådet fyllnad av statsmedel.

6. Därest underhållsdagarnas antal vid skyddshemmet under något år icke uppgått till 7,300 ($= 20 \times 365$), är socialrådet berättigat till ersättning av statsmedel med 1 krona 65 öre ($= \frac{1}{2} \times \frac{1,200}{365}$) för varje dag, varmed det verkliga antalet underhållsdagar understigit 7,300.

7. Denna överenskommelse gäller till den 1 januari 1939, då densamma upphör i händelse uppsägning från någondera sidan skett minst ett år före nämnda dag. Sker ej sådan uppsägning, förblir överenskommelsen ytterligare gällande i tio år och så vidare på enahanda villkor.

8. Därest avtalet upphör till följd av uppsägning från statens sida utan att nytt avtal rörande användningen av skyddshemmet och den fastighet, där det är uppfört, träffas mellan staten och socialrådet, skola, om rådet så fordrar, nämnda fastighet med alla dit hörande byggnader, inventarier m. m. övertagas av staten under villkor, att den för det i mom. 2 omförmälda statslånet utfärdade förbindelsen jämte till säkerhet därför lämnad inteckning återställes samt fastigheten i fråga icke besväras av annan inteckning än sådan, som lämnats till säkerhet för statslånet; skolande staten vid dylikt övertagande ersätta socialrådet för de efter skyddshemmets godkännande för sitt ändamål därå i samråd med och efter godkännande av skyddshemsinspektören eller annan av Kungl. Majt utsedd representant för staten nedlagda förbättringar med belopp, som, därest överenskommelse ej kan träffas, bestämmes av tre gode män i den ordning lagen om skiljemän föreskriver.

Förslag till avtal mellan Kungl. Maj:t och kronan samt Göteborgs diakoniss-sällskap.

1. Göteborgs diakoniss-sällskap åtager sig att å plats och enligt plan, som av Kungl. Maj:t för ändamålet godkännes, anordna ett skyddshem och där senast från och med ingången av år 1929 mottaga högst 25 sådana vanartade flickor, som avses i 43 § 2 mom. i lagen den 6 juni 1924 om samhällets barnavård.

2. För inköp av fastighet för ändamålet, för byggnaders uppförande och inredande samt för inköp av inventarier och alla övriga utgifter för fastighetens istandsättande i fullt ändamålsenligt skick erhåller diakoniss-sällskapet ett lån av statsmedel å 135,000 kronor mot säkerhet av inteckning å berörda lånesumma med bästa förmånsrätt i den fastighet, där skyddshemmet inrättas.

Lånebeloppet må lyftas efter avlämnande av diakoniss-sällskapets förbindelse å beloppet jämte nyss nämnda inteckning.

Ränta å lyftat belopp skall efter en räntefot av fem procent för år erläggas halvårsvis varje år den 30 juni och den 31 december, intill dess lånet blivit till fullo guld, dock att — intill dess skyddshemmet blivit efter vederbörlig avsyning taget i bruk för sitt ändamål — skyldighet för diakoniss-sällskapet att gälda ränta, på sätt nyss sagts, föreligger endast i den mån och med det belopp, varmed ränta å lyftat lånebelopp åtnjutits av sällskapet.

3. Staten erlägger för skyddshemmet en årlig hyra motsvarande det räntebelopp, diakoniss-sällskapet har att å statslånet för år erlagga, jämte två procent å nedlagda byggnadskostnader såsom ersättning för byggnadernas underhåll och inträdande värdeminskning.

4. Diakoniss-sällskapet äger för varje i skyddshemmet intagen eller därifrån villkorligt utskrivnen elev uppbära den skyddshemsavgift och det statsbidrag, vartill skyddshem i allmänhet äro berättigade.

5. Skulle nämnda skyddshemsavgift och statsbidrag enligt gällande föreskrifter icke uppgå till sammanlagt 1,200 kronor årligen för elev, som uppfostrats inom hemmet, erhåller diakoniss-sällskapet fyllnad av statsmedel.

6. Därest underhållsdagarnas antal vid skyddshemmet under något år icke uppgått till 9,125 ($= 25 \times 365$), är diakoniss-sällskapet berättigat till ersättning av statsmedel med 1 krona 65 öre ($= \frac{1}{2} \times \frac{1,200}{365}$) för varje dag, varmed det verkliga antalet underhållsdagar understigit 9,125.

7. Denna överenskommelse gäller till den 1 januari 1939, då densamma upphör i händelse uppsägning från någondera sidan skett minst ett år före nämnda dag. Sker ej sådan uppsägning, förblir överenskommelsen ytterligare gällande i tio år och så vidare på enahanda villkor.

8. Därest avtalet upphör till följd av uppsägning från statens sida, utan att nytt avtal rörande användningen av skyddshemmet och den fastighet, där det är uppfört, träffas mellan staten och diakoniss-sällskapet, skola, om sällskapet så fordrar, nämnda fastighet med alla dit hörande byggnader, inventarier m. m. övertagas av staten under villkor att den för det i mom. 2 omförmälda statslånet utfärdade förbindelsen jämte till säkerhet därför lämnad inteckning återställas samt fastigheten i fråga icke besväras av annan inteckning än sådan, som lämnats till säkerhet för statslånet; skolandet staten vid dylikt övertagande ersätta diakoniss-sällskapet för de efter skyddshemmet godkännande för sitt ändamål därå i samråd med och efter godkännande av skyddshemsinspektören eller annan av Kungl. Maj:t utsedd representant för staten nedlagda förbättringar med belopp, som, därest överenskommelse ej kan träffas, bestämmas av tre gode män i den ordning lagen om skiljemän föreskriver.

I sitt över förslagen den 21 december 1927 avgivna yttrande har *statskontoret* meddelat, att desamma icke givit statskontoret anledning till erinran annat än i följande hänseenden.

I *punkten 2* av avtalsförslagen borde, i likhet med vad som skett exempelvis i det avtal, vilket i enahanda syfte träffats med samariterhemmet i Uppsala (se proposition nr 124 år 1926), framför det i *punkten* angivna länebeloppet inskjutas ordet »högst». Därjämte borde den i *punkten 8* införda bestämmelsen, att vid ett eventuellt övertagande av staten av vederbörande skyddshem den för respektive statslån utfärdade förbindelsen samt den till säkerhet därför lämnade inteckningen skulle till läntagaren återställas, kompletteras med en föreskrift, att överlämnandet av inteckningen i fråga finge äga rum först efter verkställd dödning av densamma.

Beträffande sättet för anskaffande av de medel, som erfordrades för utlämnande av de i avtalsförslagen omförmälda lånen, har statskontoret framställt samma förslag, som, enligt vad förut anförts, Kungl. Maj:t redan preliminärt förelagt riksdagen, eller att anslag till berörda ändamål borde anvisas å riksstaten såsom reservationsanslag, att utgå av tillfälliga lanemedel och inordnas bland utgifter för kapitalökning under titeln »låneunderstöd».

Slutligen har statskontoret framhållit att, därest de hyresutgifter, fyllnadsbelopp och ersättningar för icke belagda platser i skyddshemmen, vilka enligt de i föreslagna avtalen angivna grunder skulle bestridas av statsmedel, skulle, i överensstämmelse med vad i sådant avseende tidigare föreskrivits, utgå av det under femte huvudtiteln uppförda förslagsanslaget till skyddsuppfostran, riksdagens medgivande därtill syntes böra inhämtas.

Såväl *Stockholms kyrkliga socialråd* som *Göteborgs diakoniss-sällskap* hava, på förfrågan, skriftligen förklarat sig icke hava något att erinra mot de av statskontoret föreslagna ändringarna i de upprättade avtalsförslagen.

Departements-
chefen.

Resultatet av den utredning, som verkstälts av statens inspektör för fattigvård och barnavård samt skyddshemsinspektören, torde oförtydligt giva vid handen, att det tillgängliga antalet platser å skyddshem för sådana — i barnavårdslagens 43 § 2 mom. avsedda — vanartade flickor, vilka på grund av sin ålder eller vanartens beskaffenhet icke lämpligen kunna uppfostras tillsammans med andra vanartade, är alldeles otillräckligt. Medan det nu befintliga antalet platser uppgår till 46, kan antalet av dem, som kräva uppfostran i dylika hem men för vilka plats icke kan beredas, uppskattas till minst 150. Det synes mig därför vara ofrånkomligt att genom anordnande snarast möjligt av nya dylika skyddshem bereda möjlighet till en tillfredsställande uppfostran av åtminstone någon del av de flickor, som äro i behov därav. Härigenom skulle även den nu förefintliga olägenheten, att i samma skyddshem måste sammanföras äldre och svårare vanartade flickor med yngre och mindre vanartade sådana, kunna i viss mån avhjälpas.

De nu föreliggande förslagen till avtal med *Stockholms kyrkliga socialråd* och *Göteborgs diakoniss-sällskap* äro, om man bortser från storleken av de lån, som enligt punkten 2 i vardera avtalet skulle utgå, samt det platsantal, för vilket vardera av de planerade hemmen är avsett, med varandra till sitt innehåll fullständigt lika. Med den av statskontoret förordade ändringen av punkten 2 bliva de även i sak fullt överensstämmande med det tidigare träffade avtalet mellan Kungl. Maj:t och kronan samt samariterhemmet i Uppsala. Varken mot nyssnämnda ändring eller mot den av statskontoret ifrågasatta jämkningen i punkten 8 i avtalen torde någon erinran vara att göra.

De förutsatta lånebeloppen äro något lägre i förhållande till platsantalet än de tidigare för enahanda ändamål beviljade lånen till samariterhemmet i Uppsala och till *Stockholms stadsmission*. Sålunda har samariterhemmet för anordnande av ett skyddshem för högst 18 flickor erhållit ett lån av 100,000 kronor, medan samma belopp nu föreslagits utgå såsom lån till *Stockholms kyrkliga socialråd* för anordnande av ett skyddshem för 20 flickor. Och det lån å 135,000 kronor, som *Göteborgs diakoniss-sällskap* enligt det nu föreliggande förslaget till avtal skulle erhålla för att inrätta ett skyddshem för högst 25 flickor, är 10,000 kronor lägre än det, som tidigare beviljats *Stockholms stadsmission* för inrättande av ett lika stort skyddshem. Det högre lånet till *Stockholms stadsmission* var emellertid betingat av de särskilda anordningar, som föranleddes av dess skyddshems dubbla egenskap av såväl vårdanstalt för kroppsligt sjuka och psykiskt abnorma som av skyddshem för vanartade (43 § mom. 3). Att det ifrågasatta lånet till *Göteborgsföreningen* är förhållandevis större än den av socialrådet begärda lånesumman beror därpå, att socialrådet ansett sig kunna begränsa låneansprå-

ket i anledning av utsikt att kunna för särskilt förmanligt pris förvärva lämplig fastighet.

Med hänsyn till här angivna förhållanden tillstyrker jag, att avtal i huvudsaklig överensstämmelse med de från nämnda båda institutioners sida nu godkända grunderna måtte åvägbringas. I anslutning härtill får jag förorda, att Stockholms kyrkliga socialråd och Göteborgs diakonissällskap måtte tilldelas de i avtalen omförmälda statslånen å respektive 100,000 kronor och 135,000 kronor.

Vad angår det först avsedda avtalet och lånet vill jag emellertid anmärka följande. Stockholms kyrkliga socialråd utgör ett av Stockholms stads konsistorium för vissa bestämda uppgifter tillsatt organ och torde icke kunna i detta sammanhang godkännas som avtalslutande part eller i eget namn förvärva fastighet. Det lär är därför vara nödvändigt att, innan låneavtalet kommer till stånd, en för ändamålet avsedd, i nära samband med socialrådet stående förening bildas, antager stadgar och väljer styrelse. Med denna förening torde sedermera låneavtalet böra slutas. Enligt vad jag inhämtat, ämnar också socialrådet vidtaga anstalter för bildandet av en dylik förening. Att en sådan bildning kommer till stånd lär i anslutning till det sagda böra göras till förutsättning för beviljande av det ifrågavarande lånet.

Beträffande lånevillkoren torde, såsom framgår av det nyss sagda, böra vid båda de ifrågavarande lånen iakttagas de av statskontoret förordade jämkningarna. Tillika synes mig det tillägget böra göras, att därest vederbörande icke uppfyller sina förpliktelser enligt avtalet, Kungl. Maj:t skall äga att uppsäga detsamma till omedelbart upphörande, därvid de verkningar skola inträda, som stadgas i punkten 8 i avtalsförslagen, varjämte även Kungl. Maj:t bör äga påkalla fastighetens övergång i statens ägo. Möjligen bör också ett förtydligande göras därutinnan, att det belopp, motsvarande »nedlagda byggnadskostnader», varå staten skall erlægga 2 % extra ränta, maximeras. I intet fall bör detsamma tydligen få överstiga lånesumman.

I enlighet med vad som vid den preliminära beräkningen av lånen förutsetts och av statskontoret även föreslagits, lära lånebeloppen böra i riksstaten upptagas såsom reservationsanslag att utgå av tillfälliga lånemedel bland utgifter för kapitalökning under rubriken fonden för låneunderstöd.

Till de skyddshem, vilka enligt de sålunda föreslagna avtalen skulle komma till stånd, lär enligt bestämmelserna i kungörelsen den 8 maj 1925 om statsbidrag till vissa kostnader enligt lagen om samhällets barnavård m. m. statsbidrag komma att utgå från det under riksstatsens femte huvudtitel upptagna ordinarie förslagsanslaget till skyddsuppfostran. Från samma anslag torde även böra utgå de hyresbelopp m. m., den fyllnad av statsmedel samt de ersättningar för icke belagda platser, vilka enligt berörda avtalsförslag skola bestridas av statsmedel, såsom för närvarande sker enligt de av riksdagen tidigare godkända avtalen av motsvarande slag. Hemställan i sistnämnda hänseenden synes böra göras hos riksdagen. Ett bifall till vad jag sålunda förordat torde emellertid icke påkalla höjning av nämnda anslag för budgetåret 1928—1929.

Ytterligare
lån till
Stockholms
stadsmision.

Härefter torde jag få till närmare behandling upptaga framställningen från Stockholms stadsmision om erhållande av statslån å ytterligare 10,000 kronor för inrättandet av ett skyddshem för 25 sådana vanartade flickor, som avses i 43 § 3 mom. i lagen om samhällets barnavård, d. v. s. flickor, som på grund av kropps- eller sinnessjukdom, vanförhet eller annan kroppslig eller andlig brist eller svaghet icke lämpligen kunna uppfostras i skyddshem, som avses i 1 eller 2 mom. av nämnda paragraf.

Jag torde härvid till en början få redogöra för den redan med stadsmissionen träffade överenskommelsen i förevarande ämne.

I skrivelse den 19 maj 1926, nr 235, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 124 angående anslag till skyddsuppfostran m. m. anmälde riksdagen, bland annat, att riksdagen bland utgifter för kapitalökning under rubriken låneunderstöd anvisat såsom reservationsanslag till lån till Stockholms stadsmision, för anordnande av ifrågavarande skyddshem, ett belopp av 145,000 kronor.

Sedan Kungl. Maj:t därefter genom beslut den 19 november 1926 godkänt plan till berörda skyddshem enligt ett på byggnadsstyrelsens föranstaltande utarbetat förslag, innefattande vissa ändringar i det av Stockholms stadsmision framlagda förslaget, har Kungl. Maj:t genom brev den 26 november 1926 fastställt överenskommelse mellan Kungl. Maj:t och kronan samt stadsmissionen rörande skyddshemmets anordnande.

För ändamålet tillerkändes stadsmissionen genom berörda överenskommelse förut omförmälda lån av statsmedel å högst 145,000 kronor, av vilket belopp 105,000 kronor avsågo uppförandet av erforderliga byggnader för skyddshemmet, 10,000 kronor inköp av inventarier samt 30,000 kronor fastigheten med åbyggnader och inventarier, mot det att till säkerhet för lånet lämnades inteckningar å lånesumman med bästa förmånsrätt i skyddshemsfastigheten.

Beträffande villkoren i övrigt i sagda överenskommelse tillåter jag mig hänvisa till förenämnda proposition nr 124 år 1926 sid. 9—13.

I sin nu ifrågavarande framställning den 30 september 1927 har *Stockholms stadsmision* anfört i huvudsak följande.

Det hade numera visats sig, att kostnaderna för skyddshemmets iståndsättande icke stannade vid det beräknade beloppet av 145,000 kronor. Genom ändringar, som av byggnadsstyrelsen vidtagits i de ursprungliga ritningarna, hade själva byggnadskostnaderna stigit med omkring 5,000 kronor och kostnaderna för de sanitära anläggningarna med nära 2,000 kronor. En ursprunglig felberäkning av kostnaderna för inventarier hade dock varit den förnämsta orsaken till det uppkommande underskottet. När nu anskaffningskostnaderna för de allra nödvändigaste inventarierna kunde fullt överblickas, visade det sig, att dessa kostnader uppginge till minst 20,000 kronor i stället för beräknade 10,000 kronor. Till denna ökning hade framför allt bidragit nödvändigheten att anskaffa automobil för hemmets behov. Hemmets läge långt från järnvägsstation samt elevmaterialets beskaffenhet omöjliggjorde nämligen användandet av annat, långsammare fortskaffningsmedel. Den ekonomiska ställningen kunde för det dåvarande angivas sålunda:

för fastighet med åbyggnader	30,000 kronor	
» byggnader med vatten och ljus	107,000	»
» inventarier och omkostnader	22,000	»

Summa 159,000 kronor,

vilken summa enligt förenämnda beräkningar kunde förväntas komma att ökas med ytterligare omkring 5,000 kronor.

Med åberopande av det anförda samt under framhållande att de stegrade kostnaderna till icke ringa del hade sin rot i omständigheter, varöver stadsmissionen vid överenskommelsens träffande icke rådde, samt att det skulle bli till stort men för arbetet, om verksamheten redan från början skulle betungas av skulder, har stadsmissionen anhållit om utverkande hos riksdagen av ett lån å ytterligare 10,000 kronor på samma villkor som det förra lånet.

Över framställningen har *statskontoret* den 8 oktober 1927 avgivit infordrat utlåtande.

Statskontoret har därvid till en början meddelat, att statskontoret till stadsmissionen utbetalat det beviljade statslånet å 145,000 kronor och till säkerhet därför fått mottaga fyra inteckningar å tillhopa sagda belopp med bästa rätt och sins emellan lika förmånsrätt i den fastighet, å vilken skyddshemmet inrättats. Enligt vad statskontoret inhämtat, graverades fastigheten i fråga, vilken ännu icke åsatts något taxeringsvärde, ej av någon annan inteckning. Mot stadsmissionens förevarande framställning om ytterligare lån å 10,000 kronor hade statskontoret icke något att erinra, under förutsättning att för lånets utfående såsom villkor uppställdes, att stadsmissionen skulle till säkerhet därför avlämna inteckning å samma belopp som lånesumman i förberörda fastighet, gällande med förmånsrätt närmast efter de redan avlämnade inteckningarna i samma fastighet. Det begärda lånebeloppet borde i likhet med vad som skett i fråga om det förut beviljade lånet uppföras i riksstaten bland utgifter för kapitalökning under rubriken »Låneunderstöd» såsom reservationsanslag, att utgå av tillfälliga lånemedel.

På given anledning har *stadsmissionen* därefter inkommit med erbjudande om annan säkerhet, bestående av inteckning å lånebeloppet i stadsmissionens fastighet nr 1, 21 och 22 i kvarteret Cepheus i Stockholm med förmånsrätt näst efter i samma fastighet hittills beviljade inteckningar å tillhopa 300,000 kronor. Enligt samtidigt ingivet vederbörligt intyg har nämnda fastighet blivit för år 1927 av vederbörande taxeringsmyndigheter uppskattad till ett värde av 500,000 kronor.

Att inrättandet av ett skyddshem för nu ifrågasvarande kategori av vanartade flickor skulle draga förhållandevis större kostnader än ett skyddshem för andra flickor framstod såsom uppenbart, redan när överenskommelsen med stadsmissionen träffades. Stadsmissionens lån av statsmedel beräknades också, som förut antytts, under beaktande av detta förhållande. Såsom framgår av de nu av stadsmissionen lämnade uppgifterna, hava emellertid de beräkningar, som då lågo till grund för bestämmandet av lånesummans storlek, det oaktat visat sig icke vara fullt hållbara, i det att redan nedlagda jämte ytterligare beräknade kostnader torde komma att överstiga det tidigare i sådant avseende beräknade totalbeloppet med omkring 19,000 kronor. Kostnadsökningen har nu stadsmissionen ifrågasatt skola till ett belopp av 10,000 kronor bestridas genom ytterligare lån av statsmedel, medan återstoden skulle genom stadsmissionens försorg täckas på annat sätt. Jag vill härvid erinra om att beloppet för det tidigare beviljade statslånet utmättes med hänsyn till att kostnaderna — sådana de då kunde

Departements-
chefen.

beräknas — för uppförande och inredande av ifrågavarande skyddshem skulle kunna i stort sett till fullo bestridas med detsamma. Då nu av skäl, som i ärendet anförts, dessa beräkningar visat sig hava varit för låga, synes mig den påkallade jämkningen uppåt av det förra lånebeloppet vara befogad. Mot storleken av det ifrågasatta ytterligare lånet eller 10,000 kronor har jag i likhet med statskontoret icke någon erinran att framställa. Jag finner mig så mycket hellre kunna tillstyrka förslag om beviljande av detta nya lån, som den numera av stadsmissionen föreslagna säkerheten för lånet — med hänsyn till förhållandet mellan respektive fastigheters värden och däri intecknade belopp — måste anses mera tillfredsställande än den av statskontoret ifrågasatta, och vara fullt godtagbar. För lånet torde i övrigt böra gälla samma villkor som beträffande det förut beviljade lånet. En motsvarande höjning av den årliga hyra, staten — i form av kvittning mot låneräntan — enligt den fastställda överenskommelsen med stadsmissionen skall erläggas för skyddshemmet, torde därav bliva en följd. Särskilt medgivande av riksdagen i sistnämnda hänseende läser icke erfordras. Angående lånet torde böra upprättas särskilt avtal i anslutning till det redan ingångna.

I detta sammanhang vill jag nämna, att stadsmissionen i skrivelse den 23 januari 1928 gjort hemställan bland annat om förtydligande av det ingångna avtalet, i vad rörde det belopp, avseende nedlagda byggnadskostnader, å vilket staten hade att erlægga 2 procent som ersättning för underhåll m. m. Stadsmissionen har därutinnan anført, att för uppförandet av byggnaden för själva hemmet ursprungligen beräknats 105,000 kronor. Då den fastighet, som inköpts för ändamålet, saknat åbyggnader, hade dylika måst uppföras för en summa av 12,000 kronor. Under åberopande härav hemställer nu stadsmissionen, att det belopp, varå 2 procent skulle erläggas, måtte bestämmas till 115,000 kronor. I och för sig torde det vara en fördel, att ifrågavarande belopp uttryckligen fixeras. Mot det i sådant avseende föreslagna beloppet, som tydligen bör avse statens sammanlagda skyldighet enligt båda avtalen, har jag med hänsyn till vad i ärendet förekommit intet att erinra. Bestämmelse i detta hänseende torde lämpligen kunna införas i det blivande tilläggsavtalet.

I enlighet med vad som vid den preliminära beräkningen av lånet i fråga förutsatts, läser även det nu ifrågasatta lånet till stadsmissionen böra i riksstaten upptagas såsom reservationsanslag att utgå av tillfälliga lånemedel bland utgifter för kapitalökning under rubriken fonden för låneunderstöd.

Hemställan.

På grund av vad jag här i skilda hänseenden anført får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels medgiva, att från det ordinarie förslagsanslaget till skyddsuppfostran må utgå hyra m. m. för två skyddshem för flickor, anordnade det ena av en i anslutning till Stockholms kyrkliga socialråd för ändamålet bildad förening och det andra av Göteborgs diakoniss-sällskap, ävensom ersättning för icke

belagda platser i nämnda skyddshem m. m., allt i enlighet med av mig här angivna grunder;

dels medgiva

ej mindre att för anordnande av ifrågavarande skyddshem må beviljas lån till först avsedda förening med 100,000 kronor och till Göteborgs diakoniss-sällskap med 135,000 kronor,

än även att för anordnande av ett skyddshem må till Stockholms stadsmission, utöver förut erhållet lån, beviljas ett lån å ytterligare 10,000 kronor;

dels ock bland utgifter för kapitalökning, att utgå av tillfälliga lånemedel, under rubriken fonden för låneunderstöd såsom reservationsanslag till *lån för anordnande av skyddshem för flickor m. m.* anvisa ett belopp av kronor 245,000.

Vad departementschefen sålunda hemställt, däruti statsrådets övriga ledamöter instämma, behagar Hans Maj:t Konungen bifalla samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Carl Ullman.
